

**DİKKAT GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALARIN
2. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN FONONOJİK FARKINDALIK BECERİLERİNE
ETKİSİ**

**The Effect of Attention
Development Activites on The Phonological Awareness Skills of Second
Grade Students**

Rabia TUNA ASLAN

Milli Eğitim Bakanlığı, Antalya/Alanya
tunarabia231@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7225-0709>

Emine BALCI

Doç. Dr., Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü,
Sınıf Eğitimi ABD

emine.balci@alanya.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-1994-6817>

Cite as / Atıf: Tuna Aslan, R., & Balcı, E. (2023). Dikkat geliştirmeye yönelik çalışmaların 2. sınıf öğrencilerinin fononjik farkındalık becerilerine etkisi. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 1-17. <https://doi.org/10.31463/aicusbed.1159038>

ISSN: 2149-3006

e-ISSN: 2149-4053

Makale Türü- <i>Article Types</i> :	Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi- <i>Received Date</i> :	08.08.2022
Kabul Tarihi- <i>Accepted Date</i> :	13.04.2023
SorumluYazar- <i>Corresponding Author</i> :	Rabia TUNA ASLAN
Sayfa Aralığı- <i>Page Range</i> :	1-17
DOI Numarası- <i>DOI Number</i>	 https://doi.org/10.31463/aicusbed.1159038

<http://dergipark.gov.tr/aicusbed>

This article was checked by

 iThenticate

DİKKAT GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALARIN
2. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN FONONOJİK FARKINDALIK BECERİLERİNE ETKİSİ

The Effect of Attention Development Activites on The Phonological Awareness
Skills of Second Grade Students

*Rabia TUNA ASLAN
Emine BALCI*

Öz

Fonolojik farkındalık; konuşma seslerini tanımada, sözcükteki sesleri ayırt etmede kullanılan önemli okuma becerilerindedir. Fonolojik ilişkiyi kavramış olan çocuklar, duydukları sesleri doğru bir şekilde yazabilirler. Fonolojik farkındalık becerisinin gelişmesi çocukta; dilsel gelişimi, yargıda bulunabilme ve dikkat gibi diğer bilişsel yetenekleri de geliştirmektedir. Bu araştırmada, ilköğretim ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin dikkat geliştirmeye yönelik ses, hece, sözcük çalışmalarının fonolojik farkındalık becerisine etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırma, Antalya ilinde bir ilköğretim okulundaki toplam 55 ikinci sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Yürütülen çalışma ön test ve son test kontrol gruplu olarak planlanmış olup yarı deneysel bir araştırmaya örnektir. 31 deney, 24 kontrol grubu olmak üzere 55 ilköğretim ikinci sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubundaki öğrencilere “Kelime Okuma Bilgisi Testi” (KOBİT) ve planlanan etkinlikler deney öncesinde ve sonrasında öğrencilerle gerçekleştirilmiştir. Deney grubundaki çocuklara, dikkat geliştirmeye yönelik ses, hece ve sözcük çalışmaları 15 hafta boyunca uygulanarak deneysel işlem gerçekleştirilmiştir. Yürütülen çalışma sonucunda elde edilen bulguların normallikini test edebilmek için öncelikle Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Ardından bulguların analiz edilmesinde aritmetik ortalama, standart sapma ve yürütülen deneysel çalışma neticesinde elde edilen puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için bağımlı örneklem t-testi kullanılmıştır. Deney grupları ve kontrol grubu arasında deney grupları lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Dikkat, ses, hece, sözcük, fonolojik farkındalık, sesbilgisel farkındalık.

Abstract

Phonological awareness; It is one of the important reading skills used in recognizing speech sounds and distinguishing sounds in words. Children who have grasped the phonological relationship can write the sounds they hear correctly. The development of phonological awareness skills is in the child; It also improves other cognitive abilities such as linguistic development, judgment, and attention. In this study, it was aimed to investigate the effect of sound, syllable, and word studies on the

phonological awareness skills of students studying in the second grade of primary education. These archwas carried out with a total of 55 second grade students in a primary school in Antalya. The study was planned as a pre-test and post-test control group and is an example of a quasi-experimental research. 31 experiments; It was carried out with 55 primary school sophomore students, 24 of which were in the control group. The activities planned for the "Vocabulary Reading Knowledge Test" (KOBIT) for the students in the Study group were carried out with the students before and after the experiment. The experimental process was carried out by applying sound, syllable, and word exercises for 15 weeks to the children in the experimental group. The experimental process was analyzed by using the statistical program SPSS 22.0 package program. After giving the arithmetic ans and Standard deviations of the data, the dependent sample t-test was used to determine whether there was a significant difference between the score obtained as a result of the experimental study. A significant difference was found between the experimental group and the control group in favor of the experimental groups.

Key words: Attention, sound, syllable, word, phonological awareness.

Giriş

İletişim; dil ve konuşabilme becerilerini de içine alan geniş bir semsiyedir. Birey sahip olduğu dil ve konuşma yetisiyle hislerini aktarır, çevresindeki durumlarla ilgili yorum yapabilir, karşısındaki kişileri anlayabilir ve onlarla etkileşimde bulunabilir (Bacik Tirank, 2020; Çelenk, 2001).

İletişimin önemli bir aracı olan dil ise, anlama ve anlatma olmak üzere iki temel alan ve dört alt beceriden oluşur. Anlama öğretme alanı dinleme ve okuma becerilerini, anlatma öğrenme alanı ise konuşma ve yazma becerilerini kapsamaktadır. Öğrenci çeşitli alanlara ait bilgilerin çoğunu okuma ya da dinleme yoluyla edinir. Kendine ait olanı ise karşıya konuşma ya da yazma yoluyla aktarır. Bu dört alt alan (okuma, yazma, dinleme ve konuşma) içeriği ve anlamı ne olursa olsun bütün derslerdeki öğrenmeler için önemlidir. Bu alt alanlardan biri olan okuma ise öğrencilerin eğitim hayatlarının ilk dönemlerinde edinmeleri gereken önemli bir beceridir (Beyreli ve Başoğlu, 2013; Demir, 2013; Demirel, 2013; Tekin, 1978).

Eğitim hayatı boyunca bütün derslerde okumayı kullanan birey, istenen diğer becerileri okuma becerisi üzerine inşa etmektedir. Bu sayede bilgiyi transfer eden, eleştirel düşünen, analitik düşünme becerisine sahip, sorgulayan birey olma yolunda adımlar atması kolaylaşır. Bu nedenle iyi verilen bir okuma eğitimi öğrencilerden beklenen üst düzey düşünme becerilerinde de kullanılan önemli bir eğitim bileşenidir (Baştuğ ve Demirgüneş, 2016; Bozdağ ve Şahin, 2022; Şahin, 2011).

Okuma eğitimi öğrencilere verilirken süreç sonunda onların akıcı okuyan ve okuduğunu anlayan bireyler olması beklenir. Frith'in (1985) ortografik süreç olarak tanımladığı bu düzeyde, birey okuma problemlerinden arınmış ve hedeflenen düzeyde okuma yapıyor seviyededir. Okuyabilmek ve yazabilmek için eksiksiz, akıcı, anlamlı okumak, okuduğunu anlayabilmek, anladıklarını anlatabilmek ve yazabilmek gerekmektedir. İlk okuma ve yazma eğitiminde birinci hedefi ise bu olmalıdır (Damar, 1996).

Fonolojik farkındalık ise erken zamanlarda kazandırılacak iyi bir okuma eğitiminin sorunsuz ilerleyebilmesi için öğrencilerde var olması beklenen bir okuma alt becerisidir. Fonolojik farkındalık, Torgesen ve Mathes'e (1998) göre dilin oluşmasını sağlayan sesleri ayırt etme, sesler üzerinde akıl yürütme ve sesleri yok etme (sesleri veya heceleri görmeme, eklemeler yapma ve tamamen değiştirme vb.) becerisi; Blachman'a (2000) göre ise konuşmadaki kalıpların fonolojik bütünleyicilerinin farklılıklarını bilmedir. Bu tanımlara göre fonolojik farkındalık, anlama bağlı olmadan kasıtlı olarak dilin ufak parçalara (sözcük-hece-ses) parçalanacağını fark etme, ifade etme dilinde bulunan seslerin birimlerini fark edebilme, algılama ve onları etkili bir hâlde kullanabilme becerisidir (Gökkuş ve Akyol, 2020).

Fonolojik farkındalık, çeşitli ilerleme aşamalarından ve bu ilerleme aşamalarının oluşması için gerekli sesbilgisel farkındalıktan oluşur (Süel, 2011). Kelime olarak başlayan fonolojik farkındalıklar, kademeli bir durumda sözcüklerden daha ufak bölümlere ayrılarak yol kat eder (Erdoğan, 2009). Bunun için sınıf öğretmenleri; ilk ses-son ses, yeni sözcük üretme, ortak sesi bulma, uyaklı sözcük çalışmaları, tersten söyleme çalışmalarıyla çocukların sesbilgisel farkındalık becerilerini artırmaya yardımcı olmaktadır. Sesbilgisel farkındalık etkinlikleri çocuğun yürütücü işlev, sözdizimi, artikülasyon ve fonetik becerilerine katkı sağlamaktadır (Bacık Tirank, 2020; Bentin vd., 1991).

Sesbilgisel farkındalık becerileri; söylenen sözcüğün barındırdığı durumları kodlayarak, sözcüğün algılanması için mutlak olan alfabetik kaidelerin ilerleme göstermesini sağlamaktadır. Kelimenin şifresini çözmek için yazma sistemini ve kelime üretimini anlamak gerekir (Gökkuş ve Akyol, 2020). Bu bağlamda sesleri algılayıp adlandırabilen, sözcüklerdeki farkı görmüş bir çocuk; metinleri akıcı ve kusursuz anlamlandırıp okuyabilmektedir (Karakelle, 2004). Çocukların dile dair ses bilgisini kazanmaları için fonolojik farkındalık yetilerini; ses bilgisini kazanması için de yazabilme yetisi ve alfabe gerekmektedir (Gökkuş ve Akyol, 2020).

Ayrıca fonolojik farkındalık yetilerine hece-sözcük-kelime etkinlikleri yapan öğrenci; eğitimde istendik, yansıtıcı, eleştirel düşünme, meta bilişsel düşünme gibi becerilere de daha kolay sahip olabilecektir (Güneş, 2012).

Okuma eğitiminin temelinde önemli bir yere sahip olan fonolojik farkındalıkla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, okuma becerisini etkileyen sesbilgisel farkındalık becerileri ve onun da etki ettiği düşünme becerilerine büyük önem verildiği görülmektedir (Erdoğan, 2012). 70’li yılların sonundan itibaren fonolojik farkındalık ile okuma becerisi kazanımı arasındaki ilişkiye yer veren araştırmalarda artış olduğu gözlenmektedir. Yapılan çalışmalar sonucunda, sesbilgisel farkındalık ile okuma becerisi arasında güçlü bir ilişki bulunmuş ve fonolojik farkındalığın okumanın en güçlü yordayıcısı olduğu konusunda fikir birliği sağlanmıştır (Kartal ve Güner, 2017; Kirby vd., 2008; Sayar ve Turan, 2012; Stahl ve Murray, 1994; Turan ve Akoğlu, 2011).

Türkiye’de fonolojik farkındalık becerilerine yönelik hazırlanan öğretim programlarının etkisini inceleyen deneysel araştırmaların sınırlı sayıda olduğunu söylemek mümkündür (Gökkuş ve Akyol, 2020). Yapılan çalışmaların daha çok okul öncesi öğrencilerin erken fonolojik farkındalık becerisi üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Bayraktar, 2020; Kargın vd., 2017; Karaman, 2006; Karaman ve Üstün, 2011; Menitol, 2021; Parpuç, 2020; Sezgin vd., 2019). Fonolojik farkındalığı geliştirmeye yönelik eğitim programları üzerinde yapılan çalışmalar ise oldukça sınırlıdır (Akdal ve Kargın, 2019; Gökkuş ve Akyol, 2020; Parpuç, 2019).

Sonuç olarak Türkiye’deki alanyazın incelendiğinde, dikkat geliştirme çalışmalarıyla yapılan okuma eğitimi programlarının fonolojik farkındalık becerisine etkisini inceleyen bir çalışmanın olmadığı belirlenmiştir. Oysaki Keser (2020) yaptığı çalışmada çocukların dikkat yetisinin sesbilgisel farkındalık becerilerini anlamlı bir şekilde yordadığından bahsetmektedir. Bu çalışmada, ilkökul ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin dikkat geliştirmeye yönelik ses, hece, sözcük çalışmalarının fonolojik farkındalık becerisine etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında aşağıdaki araştırma problemlerine cevap aranmıştır:

1. “Dikkat Geliştirme Çalışmalarıyla Hazırlanan Fonolojik Farkındalık Programı” uygulanmadan önce deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin anlamlı ve anlamsız kelimeleri okuma becerilerini ölçmeye yönelik kullanılan testlerden aldıkları ön test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. “Dikkat Geliştirme Çalışmalarıyla Hazırlanan Fonolojik Farkındalık Programı” uygulandıktan sonra deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin anlamlı ve anlamsız kelimeleri okuma becerilerini ölçmeye yönelik kullanılan testlerden aldıkları son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırma 2021-2022 yıllarında Alanya’da bir ilkokulda öğrenim gören 2. sınıf öğrencilerinin oluşturduğu toplam 55 öğrenciden (31 deney grubu, 24 kontrol grubu) meydana gelmektedir. Yürütülen çalışma bir nicel araştırma olup araştırmada yarı deneysel desen kullanılmıştır. Deneysel araştırmadaki asıl amaç uygulanan bir müdahalenin değişkenler arasındaki oluşturduğu farklılığı ortaya çıkararak neden-sonuç ilişkisini göstermektir (Büyüköztürk, 2001; Johnson, 2015, s.45). Araştırmalarda öğrencilerin programlarını aksatmaması nedeniyle genellikle bir sınıfın tamamı çalışma grubuna alındığı için yarı deneysel desen ek bir seçenektir (Baştürk, 2012, s.21). Öntest-sontest deney ve kontrol grubu şeklinde iki grup seçilmiştir. İki uzman görüşü alınarak hazırlanan “Dikkat Geliştirmeye Yönelik Ses, Hece, Sözcük Çalışmaları Programı” deney grubundaki çocuklara verilen eğitimler haftada iki oturum olmak üzere yaklaşık 40 dakika süren 30 oturum hâlinde uygulanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Türkçede sözcük okumanın ölçülmesi amacıyla İngilizce hazırlanmış olan TOWRE'ın (Torgesen vd., 1999, s.34) özelliklerinden faydalanılarak Türkçede KOBİT hazırlanmıştır. KOBİT Türkçenin dilsel ve ses özelliklerine dikkat edilerek hazırlanmıştır. (Babür vd., 2016, s. 14). KOBİT anlamlı sözcüklerin oluşturduğu ve anlamsız sözcüklerin oluşturduğu iki testten oluşmaktadır. Bireyin listede bulunan kelimeleri, işitilebilir bir ses tonuyla hatasız ve hızlı bir şekilde okumasını tespit eden bir testtir. Her iki alt testin de eş değer şekillerde paralel formları da vardır. KOBİT testinin içerisinde yer alan testler kolaydan zora doğru yazılmış kelimelerden hazırlanmıştır. Anlamlı sözcük alt testi, öğrencinin fonolojik kodlamaya ihtiyaç duymadan hızlı bir biçimde okuyabildiği sözcükleri bularak okumayı ölçer. Anlamlı kelime listesinde 104 sözcük vardır. Bir diğer alt test olan anlamsız sözcük testi, öğrencinin bilmediği sözcükleri

okurken fonolojik kodlama bilgisini ölçer. Bu alt test 63 anlamı olmayan sözcükten meydana gelmiştir. Ayrıca testin de eş değer özelliklerden oluşan paralel formu vardır. KOBİT her öğrenciye tek tek uygulanmaktadır. Sonuçlarının analiz edilmesi de puanlaması da oldukça basittir. Öğrencinin 1 dakika içinde, listedeki kelimeleri yanlışsız, akıcı ve duyulabilir bir sesle okuması istenir. (Babür vd., 2016, s.45).

Deney grubundaki EK 1: “Dikkat Geliştirmeye Yönelik Ses, Hece, Sözcük Çalışmaları Programı” alanında uzman iki akademisyen ve bir dil bilimci ile birlikte hazırlanmıştır. Etkinliklerin süreleri yaş grubunun özelliği dikkate alınarak belirlenmiştir. Hazırlanan program araştırmacı tarafından öğrencilere uygulanmıştır. Planın içeriğinde; okunan sözcükle uyaklı olan sözcüğü bulma, kelimedeki eksik harfi bulma, tüm sesler aynı olan farklı kelimeler türetme, kelimenin başına hece ekleme, yeni kelime türetme, ortak sesi bulma, verilen sözcükleri tersten okuma, son hecesi aynı olan sözcükler söyleme gibi eğitimler verilmiştir. Araştırma süresi boyunca kontrol grubuna farklı bir eğitim verilmemiştir. Kontrol grubu geleneksel tarzda derslerini işlemeye devam etmiştir.

Tablo 1. Uygulanan Program

<u>Grup</u>	<u>Ön Test</u>	<u>İşlem</u>	<u>Son Test</u>
Deney	KOBİT	Dikkat Geliştirmeye Yönelik ses, hece, sözcük çalışmaları programı	KOBİT
Kontrol	KOBİT	Geleneksel Eğitim	KOBİT

KOBİT testi için bazı alt ölçekler hesaplanmıştır. Testin korelasyonları .85’in üzerindedir. Bunlar, cronbach alfa katsayıları, test-eşdeğer test ve test-tekrar testleridir. Ayrıca, alt ölçeklerin ilişkisi ve toplam test puanlarıyla ilişkileri ile Kelime Okuma Hızı ile ilişkileri de .75’in üzerindedir. Elde edilen bulgular KOBİT’in okuduğunu anlama testi olarak kullanılabilir yeterli geçerlik ve güvenirlikte olduğu sonucuna varılmıştır. Buradan varılacak sonuç olarak, KOBİT, 06-11 yaş arası öğrencilere uygulandığında okuduğunu anlamının ne derece olduğunu belirlemek için kullanılabilir bir ölçek olduğudur. (Babür vd., 2016. s.1) Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 Eğitim öğretim yılında Alanya’daki bir ilköğretim alan ve benzer sosyo-ekonomik düzeydeki çevrede yaşayan 2. Sınıf

öğrencilerden oluşan toplam 55 öğrencidir. Deney grubunda 31, kontrol grubunda 25 öğrenci vardır. Araştırmacı deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin “Kitap okuma” defterlerindeki kitap sayılarını incelemiş olup, her iki grupta sınıf etkinliği olarak haftada bir yaptıkları okuduğunu anlama sınav sonuçlarını sınıf öğretmenlerinden isteyerek iki grubun denkleğine bakmıştır. Yapılan incelemelerin ardından deney ve kontrol grubu öğrencilerinin okuma düzeylerinin ve okuduğunu anlama becerilerinin birbirine paralel olduğu saptanmıştır. Gruplara verilen kontrol ve deney grubu isimleri tamamen yansız olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Çalışmaya başlamadan önce, çalışmanın etik izni araştırmacılar tarafından Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesinden alınmıştır. Çalışmanın etik ilkelere uygunluğu Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesinin Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanı Bilimsel Araştırma Etiği Kurulunun 20/09/2022 tarihinde yaptığı toplantıda aldığı 2022/06 nolu karar ile onaylanmıştır. Ardından, yapılacak olan çalışmada uygulanacak KOBİT ön testlerinin uygulanması gerçekleştirilmeden önce Alanya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden, çalışma grubu öğrencilerinin ailelerinden ve ölçeceği geliştiren kişiden izinler alınmıştır. Ebeveynler tarafından öğrenci kişisel bilgi formlarının doldurulması istenmiştir. Araştırmayı yürüten kişi KOBİT ön testlerini deney ve kontrol grubundaki her öğrenciye süreye dikkat ederek uygulamıştır. Uygulayıcı testi uyguladığı öğrencinin kelimeleri yanlışsız ve akıcı bir şekilde, duyulabilecek bir tonda okumasını istemiştir. Testin süresi için öğrenciye 60 saniye vermiştir. Burada önemli olan nokta 60 saniye içinde, yanlışsız bir biçimde okunan sözcük sayısıdır. Ön test uygulamaları gerçekleştirildikten sonra çalışma grubundaki öğrencilere haftalık iki ders şeklinde, on beş hafta boyunca, yaklaşık 40 dakika süren eğitimler verilmiştir. “Dikkat Geliştirmeye Yönelik Ses, Hece, Sözcük Çalışmaları Programı” temel alınarak çalışma grubuna verilen eğitimlerden sonra hem çalışma grubuna hem kontrol grubuna sontoest uygulamaları yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Yürütülen çalışma sonucunda elde edilen bulguların normalliğini test edebilmek için öncelikle Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Ardından bulguların analiz edilmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız gruplar t-testi çözümlenmeleri kullanılmıştır. Çalışmanın sürecindeki elde edilen veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular

Verilerin yorumlanmasında parametrik ya da parametrik olmayan test gruplarından hangisinin yapılacağına karar vermek için öncelikle normallik testi yapılmıştır. Literatürde çoğunlukla tercih edilen korelasyon, t testi, varyans analizi (ANOVA) ve kovaryans analizi (ANCOVA) gibi parametrik testler için ilk bakılması gereken normal dağılım olup olmadığıdır. Verilerin normal bir şekilde dağılması yansız parametre olabilmesi açısından önemli role sahiptir (Field, 2018, s.32). Bu araştırmada da örneklem sayısı 55 olduğu için normalliği test etmek için “Kolmogorov-Smirnov” testine bakılmıştır.

Tablo 2. Kolmogorow-Smirnov Testi Sonuçları

		Statistic	df	Sig.
Ön	Test	,096	50	,200
Anlamlı Kelimeler				
Son	Test	,108	50	,197
Anlamlı Kelimeler				
Son	Test	,117	50	,085
Anlamsız Kelimeler				
Ön	Test	,086	50	,200
Anlamsız Kelimeler				

Tablo 2 incelendiğinde, $p=.200$ (ön test anlamlı) $p=.197$ (son test anlamlı) $p=.085$ (ön test anlamsız) ve $p=.200$ (son test anlamsız) olduğu görülmektedir. Dikkat geliştirmeye yönelik ses, hece, sözcük çalışmalarının 2.sınıf öğrencilerinin fonolojik farkındalık becerilerine etkisi üzerine yapılan deneysel araştırmada elde edilen analiz sonuçları dağılımın normal olduğunu göstermiştir. Bu sebeple verilerin analizinde parametrik testlerden seçim yapılmıştır. Parametrik testler sayesinde evrene yordanabilecek sonuçlara ulaşılır. Bunun sebebi parametrik testlerin daha güçlü testler olmasından kaynaklanmaktadır. Analiz sonucu oraya çıkan değerlerde 0.05’ten büyük olup olmadığına bakılır eğer çıkan değer 0.05 ten büyük ise için ön test ve son test puan dağılımın normal olduğu kabul edilir.

Dağılımın normal olması sebebiyle veriler, parametrik analiz yöntemlerinden bağımlı örneklem t testi ile analiz edilmiştir. Çalışma grubu öğrencilerinin test sonuçları ile kontrol grubu öğrencilerinin test sonuçları

arasındaki ilişkiyi ve testler arası anlamlı bir farkın olup olmadığını saptamak için bağımlı örneklemeler için t-testi ile çözümlenmeler yapılmıştır.

Tablo 3. Deney ve Kontrol Grubu Anlamlı ve Anlamsız Kelime Okuma Ön Test Sonuçları

Ön Test	Gruplar	N	X	Std. Deviation	t	P
Anlamlı Kelimeler	Deney	31	35,30	11,82	,12	,901
	Kontrol	24	36,54	7,52		
Anlamsız Kelimeler	Deney	31	21,42	4,73	-2,4	,024
	Kontrol	24	23,33	5,46		

Tablo 3 te deney ve kontrol grubun ön test sonuçlarına bakıldığında deney grubunun anlamlı kelimeler ortalaması 35,30 iken kontrol grubunun ortalaması 36,54'tür. Ortalama sonuçlarına bakıldığında kontrol grubunun ortalamasının deney grubundan daha yüksek olduğu görülmektedir ve bu fark istatistiksel olarak önem teşkil etmemektedir. Yani deney ve kontrol grubu, anlamlı kelime sonuçlarına göre birbirine yakın düzeydedir. Tablo 3'te deney ve kontrol grubu ön test sonuçlarına bakıldığında deney grubu anlamsız kelimeler ortalaması 21,42 iken kontrol grubunun ortalamasının 23,33 olduğu görülmektedir. Ortalama sonuçlarına bakıldığında yine kontrol grubunun ortalamasının deney grubundan yüksek olduğu sonucuna varılmıştır; fakat bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Tablo 4. Deney ve Kontrol Grubu Anlamlı ve Anlamsız Kelime Okuma Son Test Sonuçları

Son Test	Gruplar	N	X	Std. Deviation	t	P
Anlamlı Kelimeler	Deney	31	38,42	11,82	13,01	,000
	Kontrol	24	36,50	7,05		
Anlamsız Kelimeler	Deney	31	22,92	4,07	5,06	,024
	Kontrol	24	23,08	5,04		

Tablo 4'te uygulanan deneysel çalışmada kontrol ve deney grubunun son test sonuçlarına bakıldığında deney grubunun anlamlı kelimeler ortalaması 38,42 iken kontrol grubunun ortalaması 36,50'dir. Ortalama

sonuçlarına bakıldığında çalışma grubunun ortalamasının kontrol grubundan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu da istatistiksel olarak anlamlıdır. Tablo 4'te deney ve kontrol grubu son test sonuçlarına bakıldığında deney grubunun anlamsız kelimeler ortalaması 22,92 iken kontrol grubunun ortalaması 23,08'dir. Anlamsız kelimelerde deney ve kontrol grubunun farklılaştıkları görülmektedir.

Ayrıca yukarıdaki tablolara baktığımızda bağımlı örneklem t-testi sonuçlarına göre KOBİT testi deney grubunda ön test ortalamaları ile son test ortalamaları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülür $p = .000$ ve $p = 0.24$ olduğu görülmektedir. Bu sonuç yapılan çalışmanın ön test ve son test sonuçları arasındaki farkın anlamlı olduğunu gösterir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada ilköğretim ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin ses, hece, sözcük çalışmalarının öğrencilerin fonolojik farkındalık becerilerine etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Verilen eğitimler neticesinde çalışma grubunun ön test anlamlı sözcük sayısı ve son test anlamlı sözcük sayısı arasında da ön test anlamsız kelime sayısı ve son test anlamsız kelime sayısı arasında da artış olmuştur. Fakat geleneksel eğitimle ders vermeye devam eden kontrol grubundaki öğrencilerin ön testte okudukları anlamlı kelime sayısında da anlamsız kelime sayısında da herhangi bir artış olmadığı görülmüştür. Bu durum deney grubuna uygulanan on beş haftalık programın etkinliğini göstermektedir. Deney grubu öğrencileri, başka bir deyişle dikkat çalışmaları yapan bu öğrenciler, ilk okuma, yazma, okuduğunu anlama, akıcı ve hatasız okuma gibi becerilerde daha başarılı olmuşlardır. Bu durumun sebebi ise fonolojik farkındalık becerisi gelişmiş öğrencilerin, ilk okuma ve yazma sürecinde anlamlı kelimeleri ve anlamsız kelimeleri yanlış ve akıcı okuyabilmeleridir. İlkokul yıllarında okuma ve anlamamanın ne denli önemli olduğu genel geçer bir bilgidir. Okuduğunu anlayan bir çocuk sadece Türkçe dersinde değil matematik, hayat bilgisi, fen bilgisi vb. tüm derslerde de başarı göstermektedir. Tüm bunlar göz önüne alındığında ilkokul yıllarında yapılacak ses, hece ve sözcük çalışmalarının çocuğun fonolojik farkındalık becerilerini olumlu etkilediği gibi çocuk için başka birçok katkı sağladığı da söylenebilir. Ayrıca bu araştırmadan elde edilen sonuç, bazı araştırmaların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Schneider, Roth ve Ennemoser (2000) tarafından yürütülen çalışmada, öğrencilere uygulanan fonolojik farkındalık eğitimleri kapsamındaki etkinliklerinin öğrencilerin okumaları

üzerindeki fark saptanmaya çalışılmıştır. Yürütülen çalışmanın vardığı sonuç ise ilkökul birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin aldıkları eğitim sayesinde okuma becerilerinde artış meydana gelmiştir. Yine Chard ve Dickson'ın (1999) araştırma sonucunda belirttiği gibi düşükten karmaşığa doğru verilen fonolojik eğitimlerin çocuğun anlam kapasitesini artırdığına araştırma bulgularında yer verilmiştir. Bununla beraber Adams (1994), analitik ve mantıksal düşünme becerisinin çocukların okuma kazanımı üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmada ulaşılan sonuç, alınan beceri eğitimlerinin çocukların okuma hızlarında artış sağladığını göstermektedir. Rieff ve Stern (2010) de erken dönemde çocukların sahip oldukları fonolojik farkındalık düzeylerinin onların ileride yaşayabilecekleri okuma güçlüğü hakkında ipucu verdiğini belirtmiştir. Çocukların okuma becerisini kazanmaları için ön şart olarak kabul edilen fonolojik farkındalık (Chard ve Dickson, 1999) ise dilin yapısının farkındalığıdır ve çocukların dil gelişimiyle beslenir (Mannt, 1986). Levande (1999), üstün zekâlı çocukların birçoğunun bu nedenle okumayı gerekenden çok daha erken yaşlarda öğrendiklerini, bu durumun okuryazarlığın ön plana çıktığı ve dil kullanımının desteklendiği aile ortamında yetişen üstün çocukların bilişsel gelişimlerine bağlı olarak ilerleyen doğal dil gelişimlerinin bir sonucu olduğunu belirtmektedir. Yine Chard ve Kameenui (2000)'un araştırmasının vardığı sonuç, seslerin ve hecelerin doğru bir şekilde birleşmiş olduğunu kavrayanların yine harf ses ilişkisini iyi bilen bireylerin olduğunu göstermiştir.

Bu konuda yapılmış araştırmalar, fonolojik farkındalık kazandırmanın önemini net bir şekilde ortaya koymuştur. Fonolojik farkındalık kazandırmak demek, bireyin cümlelerin sözcüklerden, sözcüklerin hecelerden ve hecelerin de seslerden oluştuğunun farkında olması demektir. Günümüzde birçok çocuğun fonolojik farkındalığı zayıftır ve araştırmalara göre bu zayıflık, çocukların okuma, yazma ve anlama becerilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Ancak şunu söylemek gerekir ki fonolojik farkındalığın zayıf olması zekâ veya bilişsel yeterlilikle ilişkili değildir. Aksine birçok zeki çocuğun da okumada zorlanmaya varacak kadar fonolojik farkındalığı zayıf olabilmektedir. Çocukların okuma becerisini etkileyen faktörlerin iyi belirlenmesi demek okuma güçlüğü, okuduğunu anlayamama gibi köklü sorunların oluşmaması demektir. Yurtdışındaki araştırmalara bakıldığında okuma becerisine etki eden en önemli faktörün fonolojik farkındalık becerileri olduğu görülmüştür. Türkçede fonolojik farkındalık ile okuma becerisi arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar ise oldukça sınırlıdır. Yapılan bu çalışmanın da ebeveynlere, okul öncesi

öğretmenlerine ve sınıf öğretmenlerine yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Bu bağlamda harf-ses ilişkisinin birebir uyum sağladığı Türkçenin dilbilgisel özellikleri düşünüldüğünde öğrencilerin okuma yetilerinin etkili bir şekilde artması için ilkokul yıllarında verilecek ses, hece ve sözcük çalışmaları daha da önem arz etmektedir. Bunun için sınıf öğretmenleri kelimenin başına hece ekleme, yeni kelime türetme, tekerleme okutma, verilen sözcükleri tersten okuma, son hecesi aynı olan sözcükler söyleme, uyaklı şiir okutma vb. etkinlikler yaparak çocukların fonolojik farkındalık becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmalıdır.

Araştırmanın Etik Yönü

Yapılan çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Çalışmanın etik ilkelere uygunluğu Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesinin Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanı Bilimsel Araştırma Etiği Kurulunun 20/09/2022 tarihinde yaptığı toplantıda aldığı 2022/06 nolu karar ile onaylanmıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu çalışmada, sonuçları veya yorumları etkileyebilecek herhangi bir maddi veya diğer asli çıkar çatışması olmadığını beyan ederiz.

Katkı Oranı Beyanı

Yazarların makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduğunu beyan ederiz.

Kaynakça

- Akdal, D., & Kargın, T. (2019). Sesbilgisel farkındalık becerilerini desteklemeye yönelik SESFAR müdahale programının etkililiğinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(6), 2609-2620.
- Babür, N., Haznedar, B., Erçetin, G., Özerman, D., & Erdat Çekelek, E. (2016). Türkçe’de kelime okuma bilgisi testinin (KOBİT) geliştirilmesi. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 28(2), 1-21.

- Bacık T. Ş. (2020). *Konuşma sesi bozukluğu olan çocukların yürütücü işlevler ve karmaşık sözdizimi becerilerini arttırmaya yönelik geliştirilmiş uygulamalı terapi programının etkinliğinin araştırılması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baştuğ, M., & Demirgüneş, S. (2016). Türkçe öğretiminde ders işleme süreci. *Türkçe öğretimi* (Ed. F. Susar Kırmızı) içinde (17-60). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Baştürk, R. (2012). Deneme modelleri. *Bilimsel araştırma yöntemleri* (Ed. A. Tanrıöğren) içinde (31-53). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bayraktar, V. (2020). Anasınıfına devam eden çocukların fonolojik farkındalığı, yazı farkındalığı, matematik becerileri ve fen becerileri arasındaki ilişkilerin yapısal eşitlik modellemesi ile incelenmesi. *Third Sector Social Economic Review*, 55(1), 351-367.
- Bentin, S., Hammer, R., & Cahan, S. (1991). The effects of aging and first gradeschooling on the development of phonological awareness. *Psychological Science*, 2(4), 271-275.
- Beyreli, L., & Başoğul, D. A. (2013). İkinci dil öğretim kaynaklarında yer alan anlama etkinliklerinin karşılaştırılması (Yeni Hitit ve New Headway örnekleme). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 45-100.
- Blachman, B. A. (2000). Phonological awareness. In *Handbook of Reading Research III* (Ed. M. Kamil, Pr Mosenthal, D. Pearson, R. Barr) (483-503). London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Bozdağ, T., & Şahin, A. (2022). Sesbilgisel farkındalık becerilerini destekleme müdahale programının okuma güçlüğü yaşayan öğrencilerin sesbilgisel farkındalık becerilerine etkisi. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 5(3), 272-286.
- Chard, D. J., & Kameenui, E. J. (2000). Struggling first-grade readers: The frequency and progress of their reading. *The Journal of Special Education*, 34(1), 28-38.
- Çelenk, S. (2001). *Okul dışı etkilerin ilk okuma yazma öğretiminde okuduğunu anlama başarısına katkısı*. AİBÜ Yayınlanmamış (Yayın kurulu kararı alınmış) araştırma.
- Damar, M. (1996). *İlk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan güçlüklerle öğretmen nitelikleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Demir, T. (2013). Yazma becerisine yönelik kazanımların ortaokulda gerçekleşme düzeyi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1(1), 45-56.
- Demirel, Ö. (2003). *Türkçe öğretimi*. Ankara: PegemA yayıncılık.
- Erdoğan, Ö. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin fonolojik farkındalık becerileri ile okuma ve yazma becerileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan, Ö. (2012). İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin fonolojik farkındalık becerileri ile okuma becerileri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 37(166), 41-51.
- Erkan S. E. (2011). *İlköğretim 1. sınıf üstün ve normal zekâ düzeyindeki öğrencilerin fonolojik farkındalık düzeylerinin okuma başarıları üzerine etkisinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5. Baskı). Sage.
- Goswami, U., & Bryant, P. (1990). *Phonological skills and learning to read*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Gökkuş, İ., & Akyol, H. (2020). Sesbilgisel farkındalık öğretiminin, erken okuryazarlık becerilerinin gelişimine etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 368-385.
- Güneş, F. (2012). Öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirme. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 32, 127-146.
- Johnson, A. P. (2015). *Eylem araştırması el kitabı* (Çev. Y. Uzun ve M. Ö. Anay.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karakelle, S. (2004). Fonolojik farkındalık ve harf bilgisinin ilk okuma becerisi üzerindeki etkisi. *Psikoloji Çalışmaları*, 24, 45-56.
- Karaman, G. (2006). *Anasınıfına devam eden farklı sosyo-kültürel seviyedeki çocukların fonolojik duyarlılıklarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karaman, G., & Üstün, E. (2011). Anasınıfına devam eden çocukların fonolojik duyarlılıklarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 267-278.
- Kargın, T., Güldenoğlu, B., & Ergül, C. (2017). Anasınıfı çocuklarının erken okuryazarlık beceri profili: Ankara örnekleme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(01), 61-87.

- Kartal, H., & Güner, F. (2017). Okul öncesi eğitim programı etkinlik kitabındaki etkinliklerin ses bilgisi farkındalığı açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(1), 14-30.
- Keser, M. (2020). *60-72 aylık çocukların dikkat yetisi ile geometri ve sesbilgisel farkındalık becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Afyonkarahisar ili örnekleme)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Kirby, J. R., Desrochers, A., Roth, L., & Lai, S. S.V. (2008). Longitudinal Predictors of word reading development. *Canadian Psychology*, 49, 103-110.
- Menitol, A. F. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerin sesbilgisel farkındalığa yönelik (kazanım-göstergeler hakkında) bilgileri ve yaptıkları uygulamalar*. Yayınlanmamış doktora tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Pallant, J. (2016). *A step by step guidetodataanalys isusing IBM SPSS*. McGraw HillEducation.
- Parpucu, N. (2019). *Seslerin renkli dünyası programının okul öncesi çocukların fonolojik farkındalık becerileri üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Parpucu, N. (2020). *Sesbilgisel farkındalık mesleki gelişim programı'nın okul öncesi öğretmenleri ve çocukları üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Roskos, K. A., Christie J. F., & Richgels, D. J. (2003) *The essentials of early literacy instruction*. [https://www.academia.edu/21335275/The Essentials of Early Literacy Instruction](https://www.academia.edu/21335275/The_Essentials_of_Early_Literacy_Instruction) 04 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.
- Sayar, F., & Turan, F. (2012). Okuma gelişiminde üst dil farkındalığı, sesbilgisel süreçler ve bellek süreçlerinin etkisi: kısa süreli bellek ve çalışma belleği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 13(02), 49-67.
- Sezgin, E. Y., Ulus, L., & Şahin, İ. (2019). 4-6 yaş çocuklarının davranış düzenleme becerileri ile ses bilgisel farkındalık, görsel eşleştirme ve yazı yazma öncesi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sakarya University Journal Of Education*, 9(1), 107-128.

- Stahl, S. A., & Murray, B. A. (1994). Defining phonological awareness and its relationship to early reading. *Journal of Educational Psychology*, 86, 221-234.
- Şahin, A. (2011). Farklı yöntemlerle okuma-yazma öğrenmiş beşinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama erişileriyle okuma hızlarının karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 423-433.
- Tekin, H. (1978). *Okuduğunu anlama gücü ile yazılı anlatım becerisini geliştirme yönünden okullarımızdaki Türkçe öğretimi*. Ankara: Mars Matbaası.
- Torgesen, J. K., & Mathes, P. G. (1998). *What every teacher should know about phonological awareness*. Florida Department of Education, Division of Schools and Community Education, Bureau of Instructional Support and Community Services.
- Turan, F., & Akoğlu, G. (2011). Okul öncesi dönemde ses bilgisel farkındalık eğitimi, *Eğitim ve Bilim*. 36 (161) 64-75.

**The Effect of Attention
Development Activities on The Phonological Awareness Skills of Second Grade
Students**

Extended Abstract

Phonological awareness is one of the important reading skills used in recognizing speech sounds and distinguishing sounds in words. Children who have a grasp of phonology can accurately write down the sounds they hear. The development of phonological awareness skills in the child; It also improves other cognitive abilities such as linguistic development and attention. In this study, it was aimed to investigate the effect of reading activities aimed at developing attention on the phonological awareness skills of students studying in the second grade of primary school. Within the scope of this purpose, answers to the following research problems were sought: 1. Is there a significant difference between the pre-test scores obtained from the tests used to measure the reading skills of the students in the experimental and control groups before the "Phonological Awareness Program Prepared with Attention Enhancement Studies"? 2. After the application of the "Phonological Awareness Program Prepared by Attention Enhancement Studies", is there a significant difference between the post-test scores of the students in the experimental and control groups from the tests used to measure their reading skills of meaningful and meaningless words? The research consists of 55 students (31 experimental group, 24 control group) consisting of 2nd grade students studying in a primary school in Alanya between 2021-2022. The study carried out is a quantitative research method and a quasi-experimental design was used in the research. Two groups were selected as pretest-posttest experimental group and control group. The training given to the children in the experimental group "Sound, Syllable and Word Studies Program for Developing Attention", which was prepared by taking the

opinions of two experts, was applied in 30 sessions lasting approximately 40 minutes, two sessions a week. As a data collection tool; In order to measure word reading in Turkish, KOBIT was prepared in Turkish by making use of the features of TOWRE (Torgesen et al. 1999, p.34), which was prepared in English. KOBIT has been prepared by paying attention to the linguistic and phonetic features of Turkish (Babur, Haznedar, Erçetin, Özerman, Çekelek, 2016, p. 14). Permissions were obtained from the families of the study group students and from the person who developed the scale. Parents were asked to fill out student personal information forms. The person conducting the research applied the KOBIT pre-tests to each student in the experimental and control groups, paying attention to the time application. Arithmetic mean, standard deviation, independent groups t-test were used to analyze the results of the study. The data obtained in the process of the study were analyzed with the SPSS package program. In conclusion; As a result of the trainings given, there was an increase in the number of pre-test meaningful words and post-test meaningful words of the study group, as well as between the number of pre-test nonsense words and post-test nonsensical words. However, it was observed that there was no increase in the number of meaningful words or nonsensical words that the students in the control group, who continued to teach with traditional education, read in the pre-test. This shows the effectiveness of the program applied to the fifteen-week study group. Experimental group students, in other words, these students who did attention exercises were more successful in skills such as first reading, writing, reading comprehension, fluent and error-free reading. The reason for this situation is that students with developed phonological awareness skills can read meaningful words and nonsense words correctly and fluently in the first reading and writing process. It is thought that this study will guide parents, preschool teachers and classroom teachers. In this context, considering the grammatical features of Turkish, in which the letter-sound relationship is one-to-one harmony, sound, syllable and word studies to be given in the primary school years are even more important in order to increase the reading skills of the students effectively. For this, classroom teachers should help children develop their phonological awareness skills by doing effective activities.